

מסורת הש"ס

(א) גיטין לת. מיר סב: קידושין עב: טו [שמות יב: א] (נרש"ל, ד) [שמות יב: ט] (אולי ז"ל דף כב:), (ז) ז"ל בשאר אברים ומשני כי קאמר רב כו' מהרש"ל,

»

תורה אור השלם

1. וְכָל עֶבֶד אִישׁ מִקְנֵת בְּסָפוֹ וּמִלְתָּהּ אֹתוֹ אִין יֵאבֵד בּוֹ: שְׁמוֹת יב מדר וְהַבֹּאֲתָה אֶל תוֹךְ בֵּיתָךְ וְגִלְתָּהּ אֶת רֹאשָׁהּ וְעָשְׂתָהּ אֶת צַפְרֶיהָ: דברים כא יב ומפּשֵׁשֶׁת בֶּן שְׁאוּל יָרֵד לִקְרֹאת הַמִּלְךָ וְלֹא עָשָׂה רָגְלָיו וְלֹא עָשָׂה שִׁפְמוֹ וְאֵת בְּגָדָיו לֹא כִבֵּס לָמֶן הַיּוֹם לִבְתּ הַמֶּלֶךְ עַד הַיּוֹם אֲשֶׁר כָּא בְּשָׂלוֹם:

שמואל ב יט כה 4. וְהִסְתִּירָהּ אֶת שְׂמֹלֶת שְׂבִיָּהּ מֵעֵלְיָהּ וְיִשְׁבָּה בְּבֵיתָךְ וּבִבְתָּהּ אֶת אֲבִיהָ וְאֵת אִמָּהּ יֵרֶחַ יָמִים וְאַחֲרֵי כֵן תִּבְּאֵר אֶלֶּיהָ וּבַעֲלֹתָהּ וְהִתְקַח לָךְ לְאִשָּׁה: דברים כא יג

»

גליון הש"ס

גמ' ולא עבד אשה. עיין מהרש"א לקמן ע"א ע"כ ד"ה כנון שהיה אביו: שם ה"ג דאפילו רבנן טורו. עיין קידושין דף סב ע"כ מד"ה אלא מעשה: תו"ם ד"ה אלא עבד וכו'. ואמאי יסבולנו בעל ברחו. עיין ע"ז דף מ ע"כ מד"ה עד:

»

הגהות הב"ח

(א) תו"ם ד"ה הפקדון וכו' ואי' דהכי פריך. י"ב סומונ' במיוקן זה למע שחירו' המוס' בקידושין דף טז כד"ה לימא ליה ע"ש ועיין עוד בפרק ששולח דף לח בתוס' ד"ה התפקיד:

»

מוסף רש"י

ואין צריך גט שחרור. להיות מותר בישראל (קדושין ע"ב). תגדיל. מנגלס כדי שמתוויל (דברים כב א).

החולץ ליבמתו פרק רביעי יבמות

ומוסר זה מיד. אִלמָא לר' שמעון עבד אין נְרִיךְ לַקְבֵּל בְּשַׁעַת טְבִילַת שַׁחֲרוּר וּלְרַבֵּנן דְּלֹא הוּי תַקְנָתָא בְּהִי סַבְרִי נְרִיךְ לַקְבֵּל: **עבד איש ולא עבד אשה**. בתמיהה ואשה שקנתה עבדים ולא מלו מי לא הוו כשאר עבדים. אלא ע"כ האי איש אעובד כוכבים שמכרו קאי ולמעוטי בן

איש וה"ק עבד שלקחת מן העובד

כוכבים אמה מל בעל כרחו של עבד ואי אמה מל בן עובד כוכבים בעלמא דללאו עבד בעל כרחו ומדכתב רחמנא איש קרא יתירא למעוטי בן איש ש"מ ומלתא אותוי בעל כרחו משמע דאי מדעתו היכי ממעט לבן איש ואי לא כתיב איש ה"א האי עבד לאו למעוטי בן אמה אלא היא גופא אינטריין לאשמועינן דמילת עבדים מעכבא בפסח. לשון אחר ועיקר עבד איש ה"ק עבד שהוא איש אע"פ שהוא גדול וכן דעת ומלתא אותו בעל כרחו ואי אמה מל בן א[שהוא] איש גר הא להתגייר אין לו כח למול בנו גדול בעל כרחו דגבי בניס כתיבי' המול לו כל זכר ולא כתיב זהו איש וגבי עבד כתיב איש למעוטי בן: ורבנן. כשם שאין אמה מל בן איש [בע"כ] דהא לא כתיב זהו איש: כך אי

אמה מל נו'. ומילתא בעלמא היא ולא הקיפא אלא ה"ק ליה כי היכי דמודית לן בבן ה"ה לעבד נמי דאין מגיירין בן דעת אלא מרצונו: **אימור דקא שמעת לרבנן**. דפליגי אדרבי שמעון דלא הויא תקנתא: **גיפס תואר דלא שייכא במזוט אכל עבד**. ששהא אכלו כמה ימים וגיהג עליו מזוט הנוהגות בעבד מי שמעת להו דלרין לקבל: **לענין טבילה תניא**. ששניהם שוים בטבילה שזריכים לטבול כשצאין לכלל ישראל גמור אכל לענין קבלה לא הושוו דעבד אין נְרִיךְ לַקְבֵּל בְּשַׁעַת טְבִילַת שַׁחֲרוּר: **תקון**. אכפרינים קאי ואע"ג דלאו ניוול גזירת הכתוב היא: **עשיה בראש**. כלומר נאמר שס תיקון מזוה בראש דכתיב וגלגלה: **לא עשה רגליו**. לא קפץ כפריני רגליו: **ולא עשה שפמו**. לא גלח שער שפמו. אִלמָא עשיה קרי להעצרה: כי

החולץ ליבמתו פרק רביעי יבמות

מח.

אלא עבד איש אתה מל בעל ברחו. פי' בקונט' בלשון שני דעבד איש אע"ג שהוא גדול וכן דעת ומלתא אותו וגו' בעל כרחו ואי אמה מל בן איש גר הא להתגייר אין לו כח למול בנו גדול בעל כרחו דגבי בניס כתיב המול לו כל זכר ולא כתיב זהו כל איש כמו גבי

עבד ודבר תימא פירש דקרא דהמול לו כל זכר מוקמינן למילת זכריו שמעכבתו מלאכול בפסח וזה לא שייך אלא בבנים שנולדו בקדושה אכל מילת בניו שלא נולדו בקדושה אינה מעכבתו מלאכול בפסח ונראה דלא נְרִיךְ קרא למידרש מיניה ואי אמה מל בן איש בעל כרחו דממילא ידעינן שלא ייגירוהו בעל כרחו ועוד דמיפס תואר שמעינן דאין מלין גר בעל כרחו דהא יפס תואר אין מטבילין אותה בעל כרחא מדאילטריך רחמנא להמתין לה שלשים יום ובקבלה עליה אין נְרִיךְ להמתין ולא נקטיה אלא לפרושי מילתיה דרשב"א דקאמר דמתחלה כופין לשם שפמות ולא לשם גירות אי נמי משום דנקט לה בזמילתיה דרבנן כשם שאי אמה מל בן איש נקט נמי דדרכי שמעון בן אלעזר לאשמועינן דאע"פ שאי אמה מל בן איש בעל כרחו עבד אמה מל בעל כרחו תימא דרשב"א קאמר לקמן דאין משהין אותו בא"י מפני הפסד טהרות עבד שאינו רוצה למול ומשמע דזקוק למוכרו ו'אמאי ימהלנו בעל כרחו וכן קשה דרבי יהושע בן לוי אית ליה בהשולח (גיטין דף לט: ושם) מתיאשמי מפלוני עבדי אותו העבד אין לו תקנה אלא בשטר אִלמָא לית ל' ההיא דשמואל דבסמוך וא"כ דריש עבד איש אמה מל בעל כרחו ולקמן קאמר הלוקח עבד מן העובד כוכבים ולא רצה למול מגלגל עמו עד י"ב חודש וימול אותו בעל כרחו ואומר ר"י דתקנת חכמים היא שלא יכשיל את רבו בליסור והיטר כיון דאין מקבל עליו עול מזוט ועוד דאין טוב לחייבו במזוט מאחר דאין חפץ לקיימם: **המפקיר עבדו יצא** אחריות ואין צריך גט שחרור. תימא לשמואל תקשי ליה למע ליה שטרא בעבד כעניי יפקירונו ולימא

שטרא בעבד כעניי יפקירונו עבד דף לט: ושם) גבי עבד עברי למה לי שטרא לימא ליה באפי בי תרי זיל ומשני עבד עברי גופו קניו ואר"י דהכי פריך (א) למה לי שטרא דאיתו לשון עלמו הכתוב בשטר הרי את בן חורין הרי את לעלמן יאמר לו בעל פה דס"ד דאין נְרִיךְ אלא מחילה מחוז שעליו ומסיק דגופו קניו ואין הלשון הכתוב בשטר מועיל בעל פה אכל הפקר שמסלק רשותו מועיל אפי' בעל פה לשמואל וא"ת אמאי לא חשיב הפקר גבי קניינים של עבד כפ"ק דקדושין (טו"ז) וי"ל דלא חשיב אלא קניינים שמקנה הרב לעבד עלמו והפקר אינו אלא סילוק בעלמא שהרב מסלק עלמו מן העבד ועוד יש לומר דמילתא דאיתא בכל מיילי לא קתני כדקאמר התם לענין חליפין ותנא דידן מילתא דאיתא במטלטלין לא קתני: **לא עשה רגליו**. פי' בקונטרס כפריני רגליו ולר"י נראה דהיינו שער בית הערוה דהכי משמע פרק מזלות חלי'ה (לקמן ק). גבי מן הארכוזא ולמעלה חלי'תה פסולה למימרא דלא מיקרי רגל מן הארכוזא ולמעלה תא שמע ולא עשה את רגליו ומשני לישנא מעליא מכאן אין ראייה דשרי לגלח שער של בית הערוה דשמא מדרבנן אסור אכל בריש פרק ז' נוזרים (נוזי נח): קאמר רב כהדיא מיקל אדם כל גופו בתער אפילו שער בית השחי ובית הערוה כדמשמע התם דפריך עלה והתניא המעביר שער בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה ומשני כי קאמר רב במספריים והא בתער קאמר כעין תער וא"ת דבתר הכי קאמר בעי מיניה רב מרבי חייא מהו לגלח א"ל אסור והא קא גדיל א"ל גבול יש לו משמע דבמספריים בעא מיניה אי שרי דאי בתער מאי פריך והא קא גדיל והלא יכול לגלח במספריים ושמא רב לא קבלה מרבי חייא ור"ת מפרש דבתער בעא מיניה והא דפריך והא קא גדיל ה"פ והלא אין זה תיקון ואין דומה כלל למיקויו אשה שאין זה משום ייפוי אלא משום זכר שגדל יותר מדאי ואפילו בתער אית לן למישרי ולפי זה נְרִיךְ לומר שלא היה יודע ברייתא דלעיל שאוסרת וזה"ג גרים הכי אמר רב מיקל אדם כל גופו בתער והתניא המעביר כו' כי קאמר רב בשאר אברים ובשאר אברים מי שרי והתניא העצרת שער אינו מדברי תורה אלא מדברי סופרים ומשמע ליה דאיירי ההיא ברייתא אף (י) בשאר אברים אע"ג דבבית השחי ובבית הערוה נמי איירי כדמוכח בתר הכי דכי קאמר רב במספריים כי תניא ההיא בתער ולפי זה בשאר אברים לא שרי אלא במספריים ובית השחי ובית הערוה אפי' במספריים אסור ומדרבנן דלא תקשי הך דהכא מיהו זה"ג של אספמיא כתוב אלא הא בתער והא במספריים והדר ציה משניווא קמא דשני) כי קאמר רב בשאר אברים א) ולגירסא זו שאר אברים ודאי אסור לגלח בתער אכל במספריים שרי אף בית השחי ובית הערוה ובערוך בערך גינוסטרטא גורם כגירסת ספרים שלנו ובתשובת הגאונים שרי לגלח בית השחי ובית הערוה כי מגלח כל גופו מראשו ועד רגליו ולא משמע דאיירי במזורע דפשיטא הוא אלא במגלח לרפואה כיון דמגלח כל גופו אין זה ייפוי אלא ניוול ומדע דלא משתמיט בשום דוכתא גבי מזורע שיהא עשה דמזורע דוחה לאו דלא ילבש גבר אלא לאו דהקפת הראש וזקן גרידא:

רבי

עין משפט ונר מצוה

קמב א מיי פ"ח מהל' עבדים הלכה יג טווש"ע י"ד סימן רסו סעיף סד:

קבנ ב מיי פ"יד מהל' אסורי ביאה הל' ט סמג לאין קין טוש"ע שס סימן רסו סעיף ג: **קבד** ג מיי שס פ"ג הל' יג סמג שס טוש"ע שס:

קבד ד מיי פ"ח מהל' מלכים הלכה ה סמג עשין קנז:

»

תוספות ישנים

(א) וז"א דלא משני תלמודא התם דבשאר אברים שרי לגמרי בתער והא דקאמר העצרת שער אינה אלא מד"ס דמשמע דהא מדברי סופרים מיהא איתא מיירי בבית השחי ובבית הערוה. והא דקאמר המעביר בית השחי ובית הערוה ה"ז לוקה ממת מדרות מדרבנן. כדמשני תלמודא התם גבי ר' יוחנן דאמר המעביר בית השחי ובית הערוה ה"ז לוקה. ופריך מהא דהעצרת שער אינה אלא מד"ס. ומשני מאי לוקה ממת מדרות מדרבנן. וי"ל משום דס"ל דהעצרת שער מיירי בכל אברים מדלא מפרש בית השחי ובית הערוה כמו דמפרש גבי המעביר בית השחי ובית הערוה לוקה:

רבי